

Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi

Lale ÖZDEL,¹ Mehmet BOSTANCI,² Osman ÖZDEL,³ Nalan K. OĞUZHANOĞLU⁴

ÖZET

Amaç: Üniversite öğrencilerinde depresyon sık rastlanan bir bozukluk olup üretime ve yaşam kalitesine olumsuz etkileri nedeniyle toplumsal sağlık sorunu olarak görülmektedir. Çalışmada öğrencilerin sosyodemografik durumları ve sorun alanlarıyla depresif belirtilerin ilişkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırma grubu tabakalı rastgele örneklem yoluyla fakültelere ve sınıflara göre orantılı olarak alınmışlardır. Çalışmaya katılan 504 öğrencinin 296'sı erkek, 208'i kadındır. Veriler anket yöntemiyle toplanmış, depresyon düzeyini saptamak için Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. **Sonuçlar:** Depresif belirtiler ile ailelerin üniversite masraflarını karşılama gücü, ders başarısı, fakülte ve sınıf düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrenciler, sosyal yaşam ve tesis eksikliğini, eğitim sisteminin ve kalitesinin yetersizliğini, ekonomik sıkıntılarını sorun alanları olarak belirtmişlerdir. Ekonomik ve arkadaşlar arası problemlerle depresif belirtiler arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. (*Anadolu Psikiyatri Dergisi 2002; 3:155-161*)

Anahtar sözcükler: Depresif belirtiler, üniversite gençliği, sosyodemografik özellikler

The relationship with sociodemographic characteristics and depressive symptoms in university students

ABSTRACT

Objective: Depression is a common psychiatric disorder in the university students. Depression must also be determined as a public health problem because of its negative effects on people's life quality and personal productivity. **Method:** In our study we aimed to obtain the depressive symptoms and also the socioeconomic factors and problems which are effecting depression in university students. Five hundreded four students (296 male, 208 female) participated in this study. The datas were obtained by a self-reported student questionnaire and the Beck Depression Enventory is used to determine the depression level. **Results:** There was statistically significant difference between depressive symptoms and the family budgets for university education consuments, the achieve success, level of the class, and the faculty. The students explained problems which are the absences of social events and facilities, the unqualified education systems and at last the economic problems. The relationship between depressive symptoms with economic and friendship problems were found statistically significant. (*Anatolian Journal of Psychiatry 2002; 3:155-161*)

Keywords: Depressive symptoms, university students, sociodemographic characteristics

GİRİŞ

Üniversite yılları gençlerin erişkinliğe geçiş yıllarıdır. Bu dönemde gençlerin ilişkilerinin çok hızlı değişim gösterdiği bilinmektedir. Özellikle üniversitede okuma şansı elde edenler, üniversiteyi kazanma sevincinin

yanı sıra; aileden ayrılma, yeni çevre ve arkadaş edinme, yalnız kalma korkusu, ekonomik güçlükler, yurt hayatına alışma, gelecekteki mesleği ve çalışma hayatı ile ilgili kaygı gibi bir çok sorunla da yüz yüze kalır. Bu sosyal, kültürel ve ekonomik değişiklik gençleri ruhsal açıdan olumsuz etkileyebilir.

¹ Dr., Pamukkale Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi, DENİZLİ

² Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, DENİZLİ

³ Uzm.Dr., ⁴ Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, DENİZLİ

Yazışma Adresi: Dr. Lale ÖZDEL, Pamukkale Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi, İncilipınar Kampüsü 20020 DENİZLİ
e-mail: lozdel@mynet.com

Üniversite gençleri arasında yapılan araştırmalarda, bu grubu tehdit eden en önemli psikolojik rahatsızlığın depresyon olduğu belirtilmektedir.^{1,2}

Elem, üzüntü, isteksizlik, karamsarlık, değersizlik, yetersizlik, güçsüzlük, aktivite azalması, durgunluk, fizyolojik işlevlerde yavaşlama gibi belirtileri içeren bir sendrom olarak tanımlanan depresyon son yıllarda akıl sağlığı alanında en çok tartışılan sorunlardan biridir.^{3,4} Önemli düzeyde iş-güç ve yeti yitimine yol açtığı için önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır.

Ülkemizde yapılan saha araştırmalarında psikiyatrik düzeyde yardım gerektiren ruhsal bozukluklar arasında depresif tipte olanların en fazla olduğu saptanmıştır.⁵ Toplum içinde klinik düzeyde depresyon prevalansının %10 dolayında olduğu gözlenmiştir. Genel olarak depresif belirtilerin toplum içindeki nokta prevalansı %13-20 arasında değişmektedir.⁶

Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi, üniversite gençleri arasında depresif belirtiler gösterenlerin tespit edilmesi önemlidir. Depresif belirtilerin hafif düzeylerde olduğu durumlarda bile, bireyi hareketsizliğe, verimsizliğe, mutsuzluğa itmesi nedeniyle, bu belirtileri gösterenlere ulaşılması, koruyucu ruh sağlığı açısından da önemlidir.

Bu çalışmada, Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinde, depresif belirtilerin yaş, cinsiyet, ekonomik durum gibi bazı sosyodemografik değişkenler ve öğrencilerin sorun alanlarıyla ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, Pamukkale Üniversitesinde 1999-2000 eğitim ve öğretim yılında, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisat Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi'nde normal öğrenimine devam eden 4757 öğrenci arasından tabakalı rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 504 öğrenci üzerinde uygulanan, tanımlayıcı nitelikte analitik bir çalışmadır. Veriler 1-30 Nisan 2000 tarihleri arasında, sosyodemografik durum ve sorun alanlarını belirlemeyi amaçlayan bir anket ile, öğrencilerin depresif belirtilerinin derecesini belirleyen, Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanılarak toplanmıştır. Ölçeğin kesme noktası olarak 17 puan ve üstü alınmıştır.³ Anket formunda öğrencilerin bölümü, sınıf, yaş, cinsiyet, kaldıkları yer, annesinin öğrenim durumu, anne-babanın mesleği, kardeş sayısı, en uzun yaşanan yerleşim yeri ve coğrafi bölge, ailenin yaşadığı yerleşim yeri, aylık gelir durumu, eğitim masraflarını karşılama durumu, bölümdeki başarı durumu ve sorun alanlarıyla ilgili sorular yer almıştır.

Çalışmanın istatistik çözümlenmelerinde, SPSS 9.0 paket programıyla, tek yönlü varyans analiz testi, testi, Spearman korelasyon testi ve Tukey testlerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin 296'sı (%58.7) erkek, 208'i (%41.3) kız öğrencidir. Beck Depresyon Ölçeğine göre kesme puanı 17 olarak alındığında sendromal düzeyde depresyon oranı %26.2 olarak bulundu. Tüm grubun Beck Depresyon Ölçeği puan ortalaması 12.8 ± 7.19 'dur.

BDÖ puan ortalamaları ile bölümü, sınıf düzeyi, üniversite masraflarını karşılama durumu ve ders başarı durumu arasında anlamlı ilişki bulunurken ($p < 0.05$); anket formundaki diğer alanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 1).

BDÖ puanı ortalaması en yüksek Fen-Edebiyat Fakültesi, en düşük İktisat Fakültesi öğrencilerinde bulunmuştur. Fakülteler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olup ($p < 0.05$) anlamlılığı Tukey testine göre İktisat Fakültesi yaratmaktadır (Tablo 2).

Öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe depresyon puanları artmaktadır. Bu artış varyans analizinde anlamlı değilken (Tablo 3), Spearman korelasyon analizinde pozitif yönde zayıf bir ilişki saptanmıştır ($r = 0.11$) ($p = 0.013$).

Erkek öğrencilerde 12.90 ± 6.94 olan depresyon puanı, kız öğrencilerde 12.90 ± 7.54 olarak bulunmuştur ($p > 0.05$). Yapılan varyans analizinde cinsiyetle depresyon arasında bir ilişki bulunmamıştır ($t = 0.26$, $p = 0.606$).

Öğrencilerin kaldıkları yere göre BDÖ puan ortalamalarına bakıldığında, yurttan kalanların puan ortalaması 13.12 ± 7.10 iken, aile yanında kalanların 12.91 ± 7.12 , arkadaşları ile kalanların 12.68 ± 7.22 'dir. Yapılan varyans analizinde kalınan yer ile depresif belirtiler arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumu ile BDÖ puanları karşılaştırıldığında annesi ortaokul mezunu olanların depresif belirtiler gösterme oranı %17.8 iken, annesi okuryazar olanların depresif belirtiler gösterme oranı %38.2 olarak bulunmuştur. Yapılan ki-kare testinde bir anlamlılık bulunmamıştır ($p > 0.05$). Babalarının öğrenim durumuna bakıldığında, babaları okuryazar olanların depresif belirtiler gösterme oranı %43.5, yüksek okul mezunu olanların %31.2 olup, en düşük oran %14.3 ile okuryazar olmayanlardadır. Yapılan ki-kare testinde ve ilkökulu bitirenlerle ilkökulu bitirmeyenler arasında yapılan karşılaştırmada da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 1. Öğrencilerin bazı değişkenlere göre BDÖ ortalama puanlarının anlamlılık durumları

Değişkenler	F	p
Bölüm	2.832	0.038*
Sınıf	1.814	0.144
Yaş	1.862	0.135
Cinsiyet	0.266**	0.606
Kalınan yer	0.238	0.870
Annenin öğrenim durumu	1.734	0.125
Babanın öğrenim durumu	1.138	0.339
Babanın mesleği	0.526	0.788
Annenin mesleği	0.473	0.828
Kardeş sayısı	0.390	0.760
En uzun yaşanılan coğrafi bölge	0.596	0.703
En uzun yaşanılan yerleşim yeri	0.710	0.492
Ailenin yaşadığı yerleşim yeri	0.590	0.943
Aylık gelir durumu	0.183	0.908
Masraf karşılama durumu	7.549	0.001*
Bölümdeki başarı durumu	33.286	0.000*

* **

Tablo 2. Öğrencilerin bölümlerine göre BDÖ ortalama puanları

Okul	Sayı	X ± SS	Min. - Max.
Eğitim fak.	238	13.01 ± 7.18	1 - 47
Mühendislik fak.	139	12.65 ± 7.46	1 - 42
Fen-edebiyat fak.	73	14.45 ± 7.29	2 - 37
İktisat fak.	54	10.75 ± 5.87	3 - 30
Toplam	504	12.80 ± 7.19	1 - 47

F=2.832, p=0.038

Babanın mesleği ile BDÖ puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında babaları doktor, mühendis, avukat, akademisyen yönetici olarak görev yapanların depresif belirtiler gösterme oranı %32.9 iken, babası zanaatkar olan grubun depresif belirtiler gösterme oranının %16.7 olduğu görülmektedir. Yapılan ki-kare testinde baba mesleğiyle depresyon arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Annelerinin mesleğine bakıldığın-

da, annesi ev kadını olanların depresif belirtiler gösterme oranı %25.9'dur. Anneleri çalışan grupta kalifiye iş grubunda olan annelerin çocuklarının depresyon oranları %22.9'dur. En yüksek oran %36.4 ile anneleri işçi olan öğrencilerdedir. Genel olarak anneleri ev kadını olanla, çalışan şeklinde karşılaştığımızda da anneleri çalışan gruptaki öğrencilerin depresif belirtiler taşıma oranı %27.6'dır.

Tablo 3. Öğrencilerin sınıflarına göre BDÖ ortalama puanları

Sınıf	Sayı	X ± SS	Min. - Max.
1. sınıf	150	11.98 ± 6.83	2 - 35
2. sınıf	130	12.84 ± 7.07	2 - 42
3. sınıf	115	12.96 ± 7.79	1 - 47
4. sınıf	109	14.08 ± 7.07	1 - 37
Toplam	504	12.88 ± 7.19	1 - 47

Tablo 4. Öğrencilerin ailelerinin masraflarını karşılama durumlarına göre BDÖ ortalama puanları

Masrafları karşılama	Sayı	X ± SS	Min. -Max.
Çok güç	72	15.06 ± 7.70	3 - 38
Oldukça güç	137	13.84 ± 7.06	2 - 42
Güç değil	288	11.88 ± 6.95	1 - 47
Toplam	497*	12.70 ± 7.18	1 - 47

$$F = 7.549, \quad p = 0.001$$

* Bilinmeyen 7 kişi değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin başarı durumlarına göre BDÖ ortalama puanları

Başarı durumu	Sayı	X ± SS	Min. - Max.
İyi	191	11.34 ± 6.50	1 - 33
Orta	271	13.07 ± 6.86	2 - 42
Kötü	35	19.65 ± 9.09	4 - 47
Toplam	497*	12.87 ± 7.18	1 - 47

$$F = 33.29, \quad p < 0.0001$$

* Bilinmeyen 7 kişi değerlendirme dışı bırakılmıştır.

İstatistiksel değerlendirmede aradaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$)

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayıları ile BDÖ puanlarına bakıldığında, kardeş sayısı arttıkça depresif belirtiler gösterme oranı düşmektedir. Tek çocukta depresif belirtiler gösterme oranı %46.2

iken, 3 kardeş ve üstünde bu oran %24.6'dır. Yapılan ki-kare testinde kardeş sayısı ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

En uzun yaşanan coğrafi bölge ile BDÖ puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında depresif belirtiler taşıma yönünden en düşük oran %20.6 ile İç Anadolu

Tablo 6. Öğrencilerin sorun alanlarına göre BDÖ ortalama puanları

Sorun alanları	Sayı*	%	Var	Yok	p
			X ± SS	X ± SS	
Sosyal yaşam ve tesis eksikliği	352	69.2	12.92 ± 7.15	12.77 ± 7.33	>0.05
Eğit. sist. ve kalite yetersizliği	279	54.8	12.41 ± 6.52	13.46 ± 7.94	>0.05
Ekonomik sorunlar	251	49.3	13.64 ± 7.20	12.09 ± 7.19	=0.01
Aradığını bulamama	220	43.2	13.13 ± 7.50	12.67 ± 6.95	>0.05
Arkadaşlık ilişkileri	132	25.9	14.16 ± 7.91	12.41 ± 6.87	=0.01
İdari sorun	113	22.2	12.60 ± 7.67	12.95 ± 7.06	>0.05
Barınma ve beslenme	52	10.2	12.36 ± 6.49	12.93 ± 7.28	>0.05
Sorunum yok	15	2.9	7.66 ± 3.90	13.04 ± 7.22	<0.0001

* Oranlar tüm öğrenciler üzerindedir ve öğrenciler birden çok sorun alanını işaretlemişlerdir.

bölgesinde, en yüksek oran ise %28.9 ile Akdeniz bölgesindedir. Yapılan ki-kare testinde en uzun yaşanan bölge ile depresif belirtiler taşıma arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). BDÖ puanları ile ailelerinin yaşadığı yerleşim yeri arasındaki ilişkiye bakıldığında, depresif belirtiler görülme oranının en fazla %29.9 ile ailesi köy/kasabada yaşayanlarda olduğu görülmüştür. Fakat yapılan ki-kare testinde ailenin yaşadığı yer ile depresif belirtiler taşıma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrenci ailelerinin üniversite masraflarını karşılama durumları kötüleştiçe depresyon puanlarının da artmakta olduğu görülmüştür ($p<0.001$) (Tablo 4).

Derslerdeki başarı durumları iyiden kötüye doğru gittikçe depresyon puanı da artmaktadır ($p<0.0001$) (Tablo 5).

Öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre BDÖ puan ortalamalarına bakıldığında, köy ve kasabada yaşayanların BDÖ ortalama puanı 13.7 ± 7.2 iken, il merkezindekilerin 12.8 ± 7.1 'dir. Yapılan varyans analizinde bu puanlar arasında bir anlamlılık görülmesi de il merkezinden küçük yerleşim merkezlerine doğru gidildikçe öğrencilerin puan ortalamalarının yükseldiği görülmektedir.

Öğrencilerin sorun alanlarıyla depresif belirtiler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise ekonomik sorunun olması, arkadaşlık ilişkileri ve sorunun olup olmaması depresif belirtilerle ilişkili bulunmuştur. ($p=0.01$) (Tablo 6). Ekonomik sorunu olan, arkadaş bulmakta sorun yaşayan ve genel olarak sorun belirten öğrencilerde depresyon puanları daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin ilk üç sıradaki sorun alanları sosyal

yaşam ve tesis eksikliği, eğitim sisteminin ve kalitesinin yetersizliği ile ekonomik sorunlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Gençlik çağında fizyolojik değişikliklerin yanı sıra, ruhsal ve toplumsal değişiklikler genci zorlar. Zorlamalara her gencin tepkisi farklıdır, bu tepkilerin bir grubunu da depresif belirtiler oluşturur.⁸

Genel olarak depresif belirtilerin toplum içindeki nokta prevalansı %13-20 arasında değişmektedir.⁶ Yaygınlığı ve belirtilerin hafif düzeyde olması durumunda bile, bireyin hareketsizliğine, verimsizliğine ve birçok alanda yeti yitimine yol açtığı için önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınması gereklidir.

Çalışmamızda bulduğumuz BDÖ puan ortalaması (12.80 ± 7.19) Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) yapılan çalışma sonucuna (13.9) benzer bulunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversite öğrencilerinde BDÖ ortalama puanı 7.6 olarak bildirilmiştir.⁹ Bununla birlikte, Türkiye'de çeşitli üniversitelerde BDÖ ile yapılan çalışmalarda sendromal düzeyde %13.8-69 arasında değişen depresyon oranları bulunmuştur. Hacettepe Üniversitesi intern doktorları ile yapılan çalışmada bu oran %13.8 bulunurken,¹⁰ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinde %34.7 olarak bulunmuştur.⁷ Gühane Askeri Tıp Akademisi'nde (GATA) yapılan çalışmada ise bu oran %35.4'tür.¹¹ Bizim bulduğumuz oran Hacettepe'nin oranından yüksek bulunurken, Sivas ve GATA'nın oranlarından düşüktür. Bu oranları etkileyen yerleşim yeri, sosyal düzey, üniversitenin özellikleri ve bireysel faktörler gibi çok sayıda değişken olabilir.

Fakülterele göre bakıldığında, İktisat Fakültesindeki öğrencilerinin daha az depresif belirti sergilemesi, bu grubun gelir düzeyi yüksek ve daha çok il merkezinden gelen öğrencilerden oluşması nedeniyle diğerlerine göre daha az kent uyumu ve ekonomik sorun yaşamalarından kaynaklanmış olabilir.

Çalışmamızda sınıf seviyesi arttıkça ölçekten alınan puanlar yükselmiştir (Tablo 3). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılan çalışmalarda sınıflar arasında bir fark bulunmamıştır.^{7,10} ODTÜ'de yapılan çalışmada da bizim sonuçların tersine birinci sınıf öğrencilerinde üst sınıftaki öğrencilere göre depresif belirtiler daha fazla bulunmuştur.⁸ Bizim sonuçlara benzer biçimde Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde yapılan çalışmada en düşük ortalama birinci sınıfta bulunmuş, sınıf yükseldikçe ortalama puanın arttığı görülmüştür.¹¹ Son sınıf öğrencileri çok yakın gelecekte bitecek öğrencilik yıllarını takiben yeni uyum çabaları ve sorunlarını karşılamayı yaşamaktadırlar. Özellikle son yıllarda daha da zorlaşan iş bulma ve gelecek kaygıları depresif belirtileri arttırmış olabilir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre BDÖ ortalama puanları yaklaşık 13 civarında bulunmuştur. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, ODTÜ ve Hacettepe Üniversitesi öğrencileri arasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.^{7,8,10} Fakat GATA'da ve Kanada Üniversitesi'nde yapılan çalışmalarda kızlarda depresif belirtiler anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.^{11,12} Genel olarak depresyon kadınlarda daha sık bildirilmektedir.^{4,5,13} Çalışmamızda cinsler arasında fark bulunmamasının nedeni, toplumumuzda hemcinslerine göre üniversite eğitimi almayı başarmış kızların kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri, daha güvenli ve daha fazla hakka sahip olduklarının bilincinde olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Kalınan yer ile depresif belirtiler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada da kalınan yer ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.¹⁰ Ancak başka bir çalışmada nörotizm açısından en olumsuz yaşam ortamlarının sırasıyla akraba yanı ve devlet yurtları olduğu saptanmıştır.⁷

Ailelerinin üniversite masraflarını rahatlıkla karşılaması öğrencileri depresif belirtilerden korumaktadır (Tablo4). Ankara Üniversitesi'nde yapılan benzer bir çalışmada öğrencilerin gelir durumuyla depresyon arasında ilişki bulunmuştur.¹⁴ Ekonomik güçlükler tüm bireylerde bir takım sıkıntılara neden olur. Gençler ekonomik kısıtlamalarla karşılaşınca ve yaşla-

rının bir özelliği olarak istedikleri gibi gezip giyinemeyince sıkıntıları artmakta, bu durum da gençlerin benlik saygısını azaltarak ruhsal yapılarını olumsuz etkileyebilmektedir. Çalışmamızda rakam olarak gelir durumu sorgulandığında ekonomik durumla depresif belirtiler arasında bir ilişki yok gibi görülmektedir. Oysa, üniversite masraflarını karşılama durumu çok güç ve güç olanların depresif puanları yüksek çıkmıştır ki, bu bize rakam olarak gelir durumunu sorgulamayla, dolaylı yoldan gelir durumunu sorgulamanın farklılığını gösterebilir. Rakam olarak kazanılan paranın miktarından çok, kişilerin giderlerini karşılama güçlüğü çekip çekmemeleri daha önemli bir gösterge olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin bölümdeki başarı durumlarını kötü olarak değerlendirmeleri ile depresyon varlığı arasında yakın ilişki bulunmuştur (Tablo 5). Ankara Üniversitesi'nde ve ODTÜ'de yapılan çalışmalarda başarı ile depresyon arasında negatif yönde bir ilişki olduğu ve depresyon arttıkça akademik başarının düştüğü saptanmıştır.^{14,15} Öğrencilerin içinde bulunduğu depresif ruh hali, dikkatini toplayamama, isteksizlik, halsizlik, uyku bozuklukları gibi semptomlar ders başarısı için gerekli işlevi olumsuz etkiler. Ders başarısının düşük olması da kendini beğenme, olumlama özelliğini azaltarak öğrencilerde depresif belirtileri ortaya çıkarabilir.

Öğrenciler, sosyal yaşam ve tesis eksikliği (%69.2), eğitim sistemi ve kalitesinin yetersizliği (%54.8) ve ekonomik sorunları (%49.3) en önemli sorun alanları olarak bildirmişlerdir. Öğrencilerin sorun alanlarıyla depresif belirtiler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise ekonomik sorunlar ve arkadaşlık ilişkilerinin depresif belirtilerle ilişkili olduğu görülmektedir (Tablo 6). İlk iki sorun ise, depresif belirtilerle ilişkili bulunmamıştır. Bunun nedeni ekonomik sorunlar ve arkadaş ilişkilerinin daha bireysel sorunlar olması ile birlikte, benlik saygısı ve bulunduğu ortamda kendini daha rahat ifade edebilmesini sağlayan etmenler olmasına bağlanabilir. Sosyal yaşam ve tesis eksikliği ile eğitim sistemi ve kalitesinin yetersizliği genel bir sorundur ve herkesi etkilemektedir.

Sonuç olarak çalışma grubumuzda depresif belirtilerin görülmesi, ailelerin masrafları karşılama durumu, ders başarısı, okuduğu bölüm ve sınıf ile ilişkilidir. Bu yüzden ekonomik durumun belirlenmesi ve bu soruna yönelik uygun desteğin sağlanması ve psikolojik danışmanlık depresif belirtilerin tanınması ve giderilmesinde çözüme yönelik öncelikler olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Bumbery W: Validation of the BDI in a university population using psychiatric estimate as the criterion. *J Cons Clin Psychol* 1978; 46:150-155.
2. Sherer M: Depression and suicidal ideation in college students. *Psychol Rep* 1985; 57:1061-1062.

3. Hisli N: Beck Depresyon Envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi* 1989; 23:3-13.
4. Köknel Ö: Türkiye’de depresyon epidemiyolojisi. *Nöropsikiyatri Arşivi Özel Sayısı* 1989; 1-5.
5. Küey L, Üstün TB, Güleç C: Türkiye’de ruhsal bozukluklar epidemiyolojisi araştırmaları üzerine bir gözden geçirme çalışması. *Toplum ve Hekim* 1987; 44:12-16.
6. Öztürk O: Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. 6. baskı, Ankara, Hekimler Yayın Birliği, 1997.
7. Doğan O, Doğan S, Çorapçioğlu A, Çelik G: Üniversite öğrencilerinde depresyon yaygınlığı ve bazı değişkenlerle ilişkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fak. Dergisi* 1994; 16:148-151.
8. Aydın G, Demir A: ODTÜ öğrencilerinde depresif belirtilerin yaygınlığı. *İnsan Bilimleri Dergisi* 1989; 8:27-40.
9. Oliver JM, Paul JC: Self-esteem and self efficacy; perceived parenting and family climate; and depression in university students. *J Clin Psychol* 1995; 51:467-481.
10. Tayşi BN, Azizoğlu F, Perçinel S, Hasan SH: 1992-1993 öğrenim yılı intern doktorlarında Beck Depresyon Envanterine göre depresyon prevalansı. *Toplum ve Hekim* 1994; 59:68-74.
11. Bakır B, Yılmaz R, Yavaş İ, Toraman R, Güleç N: Tıp fakültesi öğrencilerinde sorun alanları ve sosyodemografik özelliklerle depresif belirtilerin karşılaştırılması. *Düşünen Adam* 1997; 10:5-12.
12. Dion KL, Giordano C: Ethnicity and sex as correlates of depression symptoms in a Canadian University sample. *Int J Soc Psychiatry* 1990; 36:30-41.
13. Beydoğan M: Sanat eğitimi dalında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yalnızlık duygusu - depresyon ilişkisi. *30. Ulusal Psikiyatri Kongresi*, 1994.
14. Güney M: Üniversite Öğrencileri Arasında Depresyon ve Problem Alanlarının Akademik Başarı ile İlişkileri. *Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları*, 1985.
15. Aydın G: Üniversite öğrencilerinde depresyon, açıklama biçimi ve akademik başarı ilişkisi. *Psikoloji Dergisi* 1988; 22:6-12.